

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Кафедра права Європейського Союзу

Окладана Марина Георгіївна

Консульське право

(методичні вказівки для підготовки до семінарських занять студентів
бакалаврів 4-го року денної форми навчання)
Спеціальність 081 Право

Харків
2020

В даних методичних вказівках прописані рекомендації для підготовки кожної з тем спецкурсу, література та нормативно-правові акти, завдання до семінарських занять, завдання казуси, перелік контрольних запитань та інші наукові джерела, що сприятиме поглибленому вивченню та засвоєнню відповідних тем.

Методичні вказівки з дисципліни «Консульське право» призначені для студентів бакалаврів, магістрів, аспірантів та викладачів ВНЗ

Зміст

Семінарське заняття 1: Дипломатія та міжнародне право.

Історичні типи дипломатії. Розвиток теорії та практики дипломатії.

Семінарське заняття 2: Дипломатичне представництво та його міжнародно-правовий статус

Семінарське заняття 3: Структура і персонал дипломатичного представництва. Дипломатичні привілеї та імунітети

Семінарське заняття 4: Встановлення консульських відносин
Консульські установи.

Семінарське заняття 5: Міжнародні організації та їх значення у дипломатичних відносинах

Семінарське заняття 6: Спеціальні місії як форма дипломатії, дипломатичні переговори

Семінарське заняття 7: Методи та засоби дипломатичної комунікації

Семінарське заняття 8: Україна як учасник міжнародних зносин

Семінарське заняття №1
Дипломатія та міжнародне право. Історичні типи дипломатії.
Розвиток теорії та практики дипломатії
(4 години)

Дане семінарське заняття спрямоване на вироблення у студентів знань стосовно історії становлення дипломатії та зародження представницької галузі міжнародного права – дипломатичного права. В ході підготовки студенти повинні опрацювати характеристики форм та видів дипломатії, розуміти основні функції, які покликана здійснювати дипломатія.

В ході підготовки до заняття студенти повинні опрацювати ключові нормативно-правові акти, які регулюють питання дипломатичного та консульського права, розуміти структуру органів, які мають право представляти інтереси держави на міжнародній арені.

Ключові терміни та поняття: *міжнародне право, дипломатичне право, консульське право, спеціальні місії, торгові представництва, органи зовнішніх зносин держави, дипломатичні привілеї, дипломатичні імунітети, консульські привілеї, консульські імунітети, привілеї міжнародних організацій, склад дипломатичного представництва, склад консульського представництва.*

План

1. Поняття і визначення дипломатії. Виникнення та формування основних історичних типів дипломатії.
2. Форми та види дипломатії. Методи і засоби дипломатії. Функції дипломатії.
3. Нормативно-правова база зовнішніх зносин між державами. Базові міжнародно-правові джерела, що регулюють зовнішні зносини та дипломатичну діяльність.
4. Система органів зовнішніх зносин держави: загальні принципи її організації, залежність від форми правління та політичного устрою.
5. Особливості дипломатії та дипломатичних служб провідних держав світу.

Питання і завдання для самоконтролю

1. Дайте визначення понять «дипломатія», «дипломатична служба», «дипломат».
2. Коли зародилась дипломатія?
3. Хто має право представляти державу у зовнішніх зносинах за посадою?
4. Які органи відносяться до зовнішніх органів закордонних зносин держави?

5. Які ви знаєте форми дипломатії?
6. Які методи використовує дипломатія?
7. Які основні функції виконує дипломатія?
8. Які нормативно-правові документи регулюються питання реалізації дипломатичних відносин?

Рекомендована література:

1. Гуменюк Б. І. Дипломатична служба: правове регулювання. — Навч. посібник / Б. І. Гуменюк — К.: Либідь, 2007. — 224 с.
2. Дипломатическая служба: Учебное пособие / Под ред. А. В. Торкунова. — М.: Российская политическая энциклопедия (РОССПЭН), 2002. — 688 с.
3. Міжнародні відносини: Історія. Теорія. Економіка. Право: навчальний посібник / М. З. Мальський [та інші.]. — К. : Знання, 2010. — 464 с.
4. Попов В. И. Современная дипломатия: теория и практика. Дипломатия-наука и искусство: курс лекций / В. И. Попов. — 2-е изд., доп. — М.: Международные отношения, 2003. — 576 с.
5. Право зовнішніх зносин. Збірник документів / Упорядники: Ю. В. Алданов, І. М. Забара, В. І. Резніченко. — К., 2003. — 784 с.
6. Сардачук П. Д. Дипломатичне. представництво: організація і форми роботи: Навчальний посібник / П. Д. Сардачук, О. П. Кулик. — 2-ге вид. — К., 2008. — 176 с.
7. Богучарский Е. М. Некоторые вопросы становления дипломатии арабских государств (вторая половина XX – начало XXI вв.) / Е. М. Богучарский // Мировая экономика и международные отношения. — 2009. — № 1. — С. 77-83.
8. Виноградов В. М. Дипломатия: люди и события. Из записок посла / В. М. Виноградов — М.: РОССПЭН, 1998. — 496 с.
9. Гуменюк Б. І. Основи дипломатичної та консульської служби / Б. І. Гуменюк. — К.: Либідь, 1998. — 244 с.
10. Віденська конвенція про дипломатичні зносини. 18 квітня 1961 р. [Електронний ресурс] // Інформаційно-довідковий бюлетень консульських зносин. — Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_048
11. Віденська конвенція про консульські зносини. 24 квітня 1963 р. [Електронний ресурс] // Інформаційно-довідковий бюлетень консульських

зносин. — Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_047

12. Віденська конвенція про представництво держав у їх відносинах з міжнародними організаціями універсального характеру. 14 березня 1975 р. [Електронний ресурс] // Інформаційно-довідковий бюлетень консульських зносин. — Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_254

Семінарське заняття №2

Дипломатичне представництво та його міжнародно-правовий статус (4 год.)

Дипломатичне представництво на сьогодні є одним з ключових органів зовнішніх зносин держави, яке покликане відстоювати її інтереси в державі-перебування.

Семінарське заняття своєю метою має вироблення у студентів розуміння ролі дипломатичних представництв та їх функції у міжнародній співпраці між державами.

При підготовці до заняття студенти повинні опрацювати положення Віденської конвенції про дипломатині зносини, знати основні повноваження представництв, оперувати відповідною термінологією.

Ключові слова: дипломатичне право, дипломатія, дипломатичне представництво, дипломатичні відносини, посольство, дипломатична місія, нунціат, структура посольства, повноваження, правовий статус.

План

1. Міжнародно-правові підстави для встановлення дипломатичних відносин. Правове оформлення домовленості про встановлення дипломатичних відносин і відкриття дипломатичних представництв.

2. Види дипломатичних представництв: посольства і місії (папські нунціатури та інтернунціатури тощо).

3. Основні повноваження дипломатичного представництва.

4. Методи роботи дипломатичних представництв.

5. Основні напрями й форми роботи дипломатичного представництва.

6. Структурні частини і підрозділи посольств і місій. Внутрішня організація роботи дипломатичних представництв.

7. Система органів, структура й особливості дипломатичної служби. Проходження дипломатичної служби.

Питання та завдання для самоконтролю

1. Що означають дипломатичні відносини де-факто та де-юре?
2. Яким чином відбувається поновлення дипломатичних відносин?
3. Яким чином оформляється завершення дипломатичної місії?
4. У яких випадках відбувається припинення дипломатичних відносин між державами?
5. Які повноваження здійснює дипломатичне представництво?
6. Яка структура дипломатичного представництва?
7. Якими нормативно-правовими актами регулюються питання діяльності посольств та місій?
8. Що таке дипломатична служба?
9. Яким чином співвідноситься дипломатична та державна служба?
10. Дайте визначення поняття «дипломатичне представництво», «місія», «посольство».

Рекомендована література:

1. Гуменюк Б. І. Дипломатична служба: правове регулювання. – Навч. посібник / Б. І. Гуменюк — К.: Либідь, 2007. — 224 с.
2. Дипломатическая служба: Учебное пособие / Под ред. А. В. Торкунова. — М.: Российская политическая энциклопедия (РОССПЭН), 2002. — 688 с.
3. Міжнародні відносини: Історія. Теорія. Економіка. Право: навчальний посібник / М. З. Мальський [та інші.]. — К. : Знання, 2010. — 464 с.
4. Попов В. И. Современная дипломатия: теория и практика. Дипломатия-наука и искусство: курс лекций / В. И. Попов. — 2-е изд., доп. — М.: Международные отношения, 2003. — 576 с.
5. Право зовнішніх зносин. Збірник документів / Упорядники: Ю. В. Алданов, І. М. Забара, В. І. Резніченко. — К., 2003. — 784 с.
6. Сардачук, П. Д., Кулик, О. П. Дипломатичне представництво: організація і форми роботи: Навч. посібник. — К.: Видавництво Україна, 2001. — 174 с.
7. Сардачук, П. Д., Сагайдак, О. П. Дипломатичне представництво: організація і форми роботи: Навч. посібник. — К.: Знання, 2008. — 295 с.
8. Табачник Д. В. Історія української дипломатії. Біографічні нариси: Навч. посібник. — К.: Либідь; Х.: Фоліо, 2009. — 888 с.
9. Федчишин, С. А. Дипломатичне представництво України за

кордоном: сучасні проблеми організації та правового забезпечення. – Х.: ФІНН, 2011. – 262 с.

10. Чекаленко, Л. Д. Зовнішня політика України (від давніх часів до наших днів): Підручник. – 2 вид. – К.: Кондор, 2011. – 290 с.

11. Право зовнішніх зносин (Дипломатичне право. Дипломатичне право міжнародних організацій. Право спеціальних місій. Консульське право): Збірник документів. /Упорядники Ю. В. Алданов, І. М. Забара, В. І. Резніченко. – К.: Промені, 2003. – 784 с.

12. Гуменюк Б. І. Основи дипломатичної та консульської служби / Б. І. Гуменюк. — К.: Либідь, 1998. — 244 с.

13. Віденська конвенція про дипломатичні зносини. 18 квітня 1961 р. [Електронний ресурс] // Інформаційно-довідковий бюлетень консульських зносин. — Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_048

14. Віденська конвенція про консульські зносини. 24 квітня 1963 р. [Електронний ресурс] // Інформаційно-довідковий бюлетень консульських зносин. — Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_047

15. Віденська конвенція про представництво держав у їх відносинах з міжнародними організаціями універсального характеру. 14 березня 1975 р. [Електронний ресурс] // Інформаційно-довідковий бюлетень консульських зносин. — Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_254

Семінарське заняття №3

Структура і персонал дипломатичного представництва.

Дипломатичні привілеї та імунітети

(4 год.)

Дипломатичне представництво відповідно до міжнародно-правових документів має чітку організацію та структуру. До складу представництва входить голова, дипломатичний персонал, адміністративно-технічний та обслуговуючий. Беручи дане до уваги, перед студентом стоїть завдання опрацювати процедуру призначення на посаду дипломатичного представника, проаналізувати його повноваження.

Надзвичайно важливим аспектом при підготовці до даної теми є розуміння комплексної термінології та коректне оперування нею. Студенти повинні

розуміти призначення вірчих та відкличних грамот, особливості видачі агремана, тощо.

Ключові слова та поняття: дипломатичне право, Віденська конвенція, дипломатичне представництво, посол, посланник, нунцій, інтернунцій, повірений у справах, дипломатичний персонал, дипломатична пошта, дипломатичний імунітет, дипломатичні привілеї, дипломатичний корпус, агреман, вірча грамота, відклична грамота, дипломатичний ранг, дипломатичний клас.

План

1. Призначення глави дипломатичного представництва.
2. Класи глав дипломатичних представництв, їх акредитація в державах перебування. Процедура акредитації послів, посланників і повірених у справах.
3. Глава дипломатичного представництва (посол, посланник, повірений у справах) — статус, функціональні обов'язки.
4. Порядок призначення та вступу на посаду інших співробітників дипломатичного представництва.
5. Дипломатичний корпус, його склад. Дуаєн.
6. Дипломатичні класи та ранги. Дипломатичні ранги, які вживаються в діяльності української дипломатичної служби.
7. Поняття та види дипломатичних імунітетів та привілеїв.

Питання і завдання для самоконтролю

1. Що таке агреман?
2. Що таке вірча грамота?
3. Як етапи призначення голови дипломатичного представництва?
4. Який склад дипломатичного представництва?
5. Хто такий дуаєн?
6. Які є класи глав дипломатичних представництв відповідно до Віденської конвенції про дипломатичні зносини?
7. Які обов'язки виконує внутрішня охорона представництв?
8. Що таке дипломатичний ранг?
9. Що таке дипломатичний клас?
10. Які є дипломатичні імунітети? Яким чином співвідносяться дипломатичні імунітети із дипломатичними привілеями?

Рекомендована література:

1. Барулин П.Г. Статус дипломатической почты и

дипломатического курьера / П.Г. Барулин // Советский ежегодник международного права, 1983. – М.: Наука, 1984.

2. Блищенко И.П., Дурденевский В.Н. Дипломатическое и консульское право / И.П. Блищенко, В.Н. Дурденевский. – М.: Изд-во ИМО, 1962.

3. Буриан А.Д. Введение в дипломатическую практику / А.Д. Буриан. – М.: Изд-во Агс, 2001.

4. Действующее международное право: в 3-х томах / составители Ю.М. Колосов и Э.С. Кривчикова. – Т. 1. – М.: Изд-во МНИМП, 1999.

5. Действующее международное право : в 3-х томах / составители Ю.М. Колосов и Э.С. Кривчикова. – Т. 3. – М.: Изд-во МНИМП, 1999.

6. Демин Ю.Г. О проблеме служебного иммунитета в международном праве / Ю.Г. Демин // Советский ежегодник международного права, 1988. – М.: Наука, 1989.

7. Л.Г. Фалалеева Дипломатичні імунітети: принципи, норми, практика застосування// Л.Г. Фалалеева. - Вісник Академії адвокатури України 192 число 1(14) 2009. – с. 192-202.

8. Док. ООН А/CN. 4/347 Add. 2 8. Левин Д.Б. Дипломатический иммунитет / Д.Б. Левин. – М.; Л.: Изд-во АН СССР, 1949. 9.

9. Музика А. Питання удосконалення правового статусу дипломатичних представництв у науці міжнародного права / А. Музика // Право України. – 2006. – № 12.

10. Сандровский К.К. Право внешних сношений / К.К. Сандровский. – К.: Вища школа, 1986. 13. Сатоу Э. Руководство по дипломатической практике / Э. Сатоу. – М.: ИМО, 1961.

11. Barker J.C. The Abuse of Diplomatic Privileges and Immunities / J.C. Barker. – Dartmouth, 1998. Л.Г. Фалалеева, В.В. Мараховський 20

Семінарське заняття № 4
Встановлення консульських відносин.
Консульські установи.
(4 год.)

Невідомою складовою дипломатії є інститут консульського права, який представлений у міжнародних відносинах консульськими установами. При підготовці до семінарського заняття студенти повинні опрацювати Віденську конвенцію з консульських зносин.

В ході підготовки студенти повинні вміти відмежовувати призначення

дипломатичних представництв та консульських установ, розуміти функції консульських установ, їх види, особливості призначення голови консульської установи, знати особливості консульських імунітетів та привілеїв.

Ключові поняття та терміни: консульське право, консульські відносини, консульська установа, консул, генеральне консульство, віце-консульство, консульське агентство, консульські імунітети, консульські привілеї, консульський патент, екзекватура.

План

1. Міжнародно-правова база встановлення та здійснення консульських відносин.
2. Основні умови та принципи встановлення консульських відносин та відкриття консульських представництв.
3. Класи консульських установ та найменування глав консульських представництв. Призначення глави консульської установи.
4. Структура і персонал консульських представництв.
5. Головні та додаткові консульські функції.
6. Основні види привілеїв та імунітетів у сучасній консульській практиці.

Питання для самоконтролю

1. Перелічіть джерела дипломатичного та консульського права.
2. Хто має право представляти Україну в міжнародних відносинах за посадою?
3. Яка процедура призначення голови консульської установи?
4. Перелічіть консульські імунітети та привілеї.
5. Хто належить до структури консульських представництв?
6. Які функції виконує консульське представництво?
7. Якими міжнародними актами регулюється порядок здійснення консульської функції?
8. Що таке екзекватура? Чим відрізняється екзекватура від агреману?
9. Хто видає консульський патент?

Рекомендована література:

1. Задорожня Г. Захист прав громадян України за кордоном: дипломатичний захист та консульська допомога / Г. Задорожня // Український часопис міжнародного права. – 2004. – № 4. – С. 94–98. 4.
2. Шкілевич В.О. Новітні тенденції розвитку в міжнародному праві дипломатичного захисту та практика України // Взаємодія міжнародного права

з внутріш-нім правом України / за ред. В.Н. Денисова. – К. : Юс-тініан, 2006. – 672 с.

3. Лозінська С. В. Використання діяльності почесних консулів в роки незалежності України / С. В. Лозінська // Вісн. Хмельн. ін-ту регіон. управління та права. Наук. часоп. – 2002. – № 1. – С. 142-146.

4. Лозінська С. В. Зародження і становлення правового інституту консульства в Україні / С. В. Лозінська // Там же. – 2002. – № 3. – С. 157-161.

5. Музика А. І. Функціональні завдання постійних дипломатичних представництв та засоби їх здійснення / А. І. Музика // Держава і право. Юрид. і політ. науки. – К.: Ін-т держави і права НАН України, 2006. – Вип. 34 – С. 523-529.

6. Павлиш С. До питання про правовий статус консула / С. Павлиш // Підприємництво, госп-во і право. – 2002. – № 8. – С. 90-93.

7. Святун О. В. Сучасні тенденції розвитку інституту консульського захисту / О. В. Святун // Актуальні пробл. міжнар. відносин; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка; Ін-т міжнар. відносин. – К.: Ін-т міжнар. відносин, 2010. – Вип. 90 (ч. 1). – С. 175-177.

8. Consular and Diplomatic Protection Legal Framework in the EU Member States Directorate [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ittig.cnr.it/Ricerca/ConsularAndDiplomaticProtection.pdf>

9. Diplomacy: The U.S. Department of State at Work [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.state.gov/documents/organization/46839.pdf>

10. Foreign and Commonwealth Office, Consular Directorate [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fco.gov.uk/en/travel-and-living-abroad>

11. Law on Consular Officers, Their Functions and Powers (Consular Law) of Germany // Federal Law Gazette. – 1974. – № 1. – P. 17–23.

12. Support for British nationals abroad [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fco.gov.uk/resources/en/pdf/2855621/support-for-britishnationals-abroad.pdf>

12. US Consular Affairs, Consular Protection of U.S. Nationals Abroad [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.state.gov/m/a/dir/regs/fam/07fam/index.htm>

Семінарське заняття №5

Міжнародні організації та їх значення у дипломатичних відносинах (4 год.).

Ключові слова: дипломатичне право, представництва, міжнародні організації, міжнародні міжурядові організації, ООН, привілеї та імунітети, представництво при міжнародних організаціях, .

План

1. Зародження інституту постійних представництв при міжнародних організаціях.
2. Основні функції постійного представництва при міжнародній організації.
3. Головна відмінність між посольством і постійним представництвом при міжнародній організації.
4. Процедура видачі повноважень главі постійного представництва.
5. Обов'язки держави перебування міжнародної організації до постійних представництв при міжнародних організаціях.
6. Привілеї та імунітети постійних представництв при міжнародних організаціях.

Ч.2

1. Делегації, які направляються для участі в роботі сесії міжнародних організацій та їх органів. Види таких делегацій.
2. Направлення делегацій, правова основа їх діяльності. Склад делегацій, категорії та чисельність їх персоналу, повноваження делегацій.
3. Поняття і види міжнародних конференцій. Порядок скликання міжнародних конференцій.
4. Сучасні форми прийняття рішень на міжнародних конференціях (правило консенсусу).

Питання і завдання для самоконтролю

1. Що таке міжнародна організація?
2. Якими документами регулюється направлення представництва держав при міжнародних організаціях?
3. Які основні функції таких представництв?
4. Які привілеї надаються представникам держав при міжнародній організації?
5. Що таке делегація?
6. Кі види делегацій направляються для участі в роботі міжнародної організації?
7. Що таке міжнародна конференція?
8. Яким правовим документом регулюється питання скликання міжнародних конференцій?
9. Які питання вирішуються на міжнародних конференціях?
10. В чому полягає правило консенсусу при прийнятті рішень?

Рекомендована література:

1. Гуменюк Б. І. Сучасна дипломатична служба: навч. посібник / Б.І. Гуменюк, О.В. Щерба. - К. : Либідь, 2001. - 255 с.
2. Гуменюк Б. Основи дипломатичної та консульської служби: Навч. посіб. для студ. вуз. / Борис Іванович Гуменюк,; Борис Гуменюк. - К. : Либідь, 1998. - 247 с.
3. Калашник Г. Вступ до дипломатичного протоколу та ділового етикету: навч. посіб.. — К. : Знання, 2007. — 143с.
4. Репецький В. Дипломатичне і консульське право: Підручник для студ. вузів / Василь Репецький,; Ред. Леся Дячишин,. - Львів : Бібльос, 2002. - 344 с.
5. Ріяка В. Дипломатичний протокол: Навч. посібник / Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. — Х. : Нац. юрид. акад. України, 2006. — 134с.
6. Руденко Г. М. Основи дипломатичного протоколу. — К. : Бліц-Інформ, 1996. — 184с.
7. Сагайдак О. Дипломатичний протокол та етикет: Навч. посібник / Львівський національний ун-т ім. Івана Франка. Факультет міжнародних відносин. — К. : Знання, 2006. — 380с.
8. Сардачук П. Дипломатичне представництво: організація і форми роботи: навчальний посібник / Петро Сардачук, Олександра Кулик,. - К. : Україна, 2001. – 174 с.
9. Віденська конвенція про представництво держав у їх відносинах з міжнародними організаціями універсального характеру. 14 березня 1975 р. [Електронний ресурс] // Інформаційно-довідковий бюлетень консульських зносин. — Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_254

Семінарське заняття №6

Спеціальні місії як форма дипломатії, дипломатичні переговори (2 год.)

Дана тема присвячена розгляду особливостей діяльності спеціальних місій, як однієї з форм тимчасового представництва держав, і зазвичай направляються на короткий термін для участі в переговорному процесі або церемоніальних заходах.

При підготовці до даної теми перед студентами поставлено завдання опрацювати положення Віденської конвенції про спеціальні місії 1969 року, розуміти підстави направлення спеціальної місії, мету, а також підстави відкликання спеціальної місії.

Ключові терміни та поняття: дипломатичне право, дипломатія, представництво, спеціальні місії, церемоніал, переговорний процес, консульське право, привілеї, імунітети, повноваження, функції місії.

План

1. Історія зародження й розвитку інституту спеціальних місій.
2. Класифікація спеціальних місій.
3. Порядок призначення глави і членів персоналу спеціальної місії.
4. Склад спеціальної місії, її повноваження, функції та засоби виконання.
5. Привілеї та імунітети спеціальних місій; їх визначення в національному законодавстві.
6. Визначення кола осіб, які користуються привілеями та імунітетами спеціальних місій.

Питання і завдання для самоконтролю:

1. Чим врегульовано питання направлення спеціальної місії?
2. В чому особливості секретної спеціальної місії?
3. Який порядок призначення голови спеціальної місії?
4. Які види дипломатії здійснюють спеціальні місії?
5. Коли спеціальна місія припиняється?
6. Хто входить до складу спеціальної місії?
7. Хто має право користуватись привілеями спеціальної місії?
8. Коли вперше історично було направлено спеціальну місію?
9. Які функції виконує спеціальна місія?

Рекомендована література:

1. Грінченко О.О. МІСІЇ АД НОС В СУЧАСНОМУ ПРАВІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ// Актуальні проблеми міжнародних відносин. Випуск 99 (Частина II), 2011. – Електронний ресурс. – [Режим доступу]: <http://journals.iir.kiev.ua/index.php/apmv/article/viewFile/1589/1506>
2. Б. Шевчук ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ// Збірник наукових праць. – 2015. – Вип. 44 “ЕФЕКТИВНІСТЬ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ”. - Електронний ресурс. – [Режим доступу]: http://www.lvivacademy.com/vidavnistvo_1/edu_44/fail/ch_1/4.pdf

3. Конвенція про спеціальні місії від 08.12.1969. – Електронний ресурс. – [Режим доступу]: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_092
4. Міжнародні відносини: Історія. Теорія. Економіка. Право: навчальний посібник / М. З. Мальський [та інші.]. — К. : Знання, 2010. — 464 с.
5. Попов В. И. Современная дипломатия: теория и практика. Дипломатия-наука и искусство: курс лекций / В. И. Попов. — 2-е изд., доп. — М.: Международные отношения, 2003. — 576 с.
6. Право зовнішніх зносин. Збірник документів / Упорядники: Ю. В. Алданов, І. М. Забара, В. І. Резніченко. — К., 2003. — 784 с.
7. Сардачук, П. Д., Кулик, О. П. Дипломатичне представництво: організація і форми роботи: Навч. посібник. — К.: Видавництво Україна, 2001. — 174 с.
8. Сардачук, П. Д., Сагайдак, О. П. Дипломатичне представництво: організація і форми роботи: Навч. посібник. — К.: Знання, 2008. — 295 с.
9. Табачник Д. В. Історія української дипломатії. Біографічні нариси: Навч. посібник. — К.: Либідь; Х.: Фоліо, 2009. — 888 с.
10. Федчишин, С. А. Дипломатичне представництво України за кордоном: сучасні проблеми організації та правового забезпечення. — Х.: ФІНН, 2011. — 262 с.
11. Чекаленко, Л. Д. Зовнішня політика України (від давніх часів до наших днів): Підручник. — 2 вид. — К.: Кондор, 2011. — 290 с.
12. Право зовнішніх зносин (Дипломатичне право. Дипломатичне право міжнародних організацій. Право спеціальних місій. Консульське право): Збірник документів. /Упорядники Ю. В. Алданов, І. М. Забара, В. І. Резніченко. — К.: Промені, 2003. — 784 с.

Семінарське заняття №7 **Методи та засоби дипломатичної комунікації (2 год.)**

В ході даного семінарського заняття студенти повинні навчитись розуміти особливості дипломатичного протоколу, вміти розмежовувати його з державним протоколом та церемоніалом.

При підготовці до заняття перед студентом поставлено завдання опрацювати

основні види дипломатичної кореспонденції, вміти складати найбільш відомі вербальну ноту, меморандум, особистий та офіційний лист.

Ключові терміни та поняття: дипломатична служба, дипломатія, дипломатичний протокол, державний протокол, церемоніал, етикет, комунікація, вербальна нота, особиста нота, офіційний лист, спільна нота, меморандум, пам'ятна записка, кореспонденція, дипломатичне листування.

План

1. Головні принципи та правила усного дипломатичного спілкування.
2. Дипломатична кореспонденція як базова форма дипломатії, її сутність та значення.
3. Категорії та основні види дипломатичного листування: Особистий лист. Офіційний лист. Вербальна нота. Циркулярна нота.
4. Спільна (колективна) нота. Вимоги до складання вербальної ноти. Меморандум. Пам'ятна записка. «Non paper» (не існуючий папір).
5. Дипломатичний протокол: поняття, складові, особливості.

Питання та завдання для самоконтролю

1. Що таке дипломатичний протокол?
2. Що таке державний протокол? Які основні відмінності державного протоколу від дипломатичного?
3. Що таке вербальна нота?
4. В яких випадках направляється особистий лист?
5. Які вимоги ставляться до офіційного листа?
6. На яких принципах будується дипломатичне спілкування?
7. В чому відмінність вербальної ноти від циркулярної?
8. Які основні цілі переслідує укладення меморандуму?
9. Що таке меморандум?
10. Яка відповідальність настає за порушення правил укладення дипломатичної кореспонденції?
11. В чому сутність дипломатичної кореспонденції?
12. Якими нормативно-правовими документами закріплено правила ведення дипломатичної кореспонденції?

Рекомендована література:

1. Гуменюк Б. І. Сучасна дипломатична служба: навч. посібник / Б.І. Гуменюк, О.В. Щерба. - К. : Либідь, 2001. - 255 с.

2. Гуменюк Б. Основи дипломатичної та консульської служби: Навч. посіб. для студ. вуз. / Борис Іванович Гуменюк,; Борис Гуменюк. - К. : Либідь, 1998. - 247 с.
3. Калашник Г. Вступ до дипломатичного протоколу та ділового етикету: навч. посіб.. — К. : Знання, 2007. — 143с.
4. Репецький В. Дипломатичне і консульське право: Підручник для студ. вузів / Василь Репецький,; Ред. Леся Дячишин,. - Львів : Бібльос, 2002. - 344 с.
5. Ріяка В. Дипломатичний протокол: Навч. посібник / Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. — Х. : Нац. юрид. акад. України, 2006. — 134с.
6. Руденко Г. М. Основи дипломатичного протоколу. — К. : Бліц-Інформ, 1996. — 184с.
7. Сагайдак О. Дипломатичний протокол та етикет: Навч. посібник / Львівський національний ун-т ім. Івана Франка. Факультет міжнародних відносин. — К. : Знання, 2006. — 380с.
8. Афанасьєв І. А. Діловий етикет / І. А. Афанасьєв — К.: Альтерпрес, 2001. — 352 с.
9. Богдан С. К. Мовний етикет українців: традиції і сучасність / С. К. Богдан — К.: Рідна мова, 1998. — 186 с.
10. Чмут Т. К. Етика ділового спілкування: Навчальний посібник. / Т.К. Чмут. — К.: Вікар, 2002. — 223 с.
11. Ягер Дж. Деловой протокол: стратегия личного успеха / Джен Ягер. — М.: Альпина Бизнес Букс, 2004. — 344 с.

Семінарське заняття №8

Україна як учасник міжнародних зносин (2 год.)

Дана тема присвячена розгляду участі України в зовнішній відносинах. Для розуміння напрямів зовнішньої політики держави перед студентом поставлено завдання проаналізувати історичний розвиток становлення української дипломатії, ознайомитись із видатними українськими дипломатами.

Однією із складових даної теми є участь України в діяльності міжнародних організацій, тому студенти повинні ознайомитись із особливостями членства України в ООН, та інших універсальних міжнародних організаціях, а також співпрацю з НАТО та ЄС.

Ключові терміни та поняття: дипломатія, дипломатичне право, представництво, міжнародні організації, зовнішні відносини, представницькі органи, зовнішня політика, акредитація, дипломатичні представництва, консульські установи, пріоритети зовнішньої політики.

План

1. Становлення української дипломатії: історичний екскурс.
2. Правові засади здійснення зовнішніх зносин. Внутрішньодержавна організація та діяльність органів влади в галузі зовнішніх зносин.
3. Основні напрями, пріоритети і завдання зовнішньої політики України.
4. Механізм здійснення зовнішньої політики.
5. Іноземні дипломатичні та консульські служби в Україні та їх акредитація, класифікація та принципи розміщення.

Питання та завдання для самоконтролю

1. Яких видатних українських дипломатів ви знаєте?
2. Якими є основні напрями зовнішньої політики?
3. Які пріоритети ставить Україна в своїй зовнішній політиці?
4. Які складові механізму здійснення зовнішньої політики?
5. Яким чином здійснюється акредитація іноземних представництв в Україні?
6. Коли розпочався розвиток української дипломатії?

Рекомендована література:

1. Гуменюк Б. І. Дипломатична служба: правове регулювання. — Навч. посібник / Б. І. Гуменюк — К.: Либідь, 2007. — 224 с.
2. Дипломатическая служба: Учебное пособие / Под ред. А. В. Торкунова. — М.: Российская политическая энциклопедия (РОССПЭН), 2002. — 688 с.
3. Міжнародні відносини: Історія. Теорія. Економіка. Право: навчальний посібник / М. З. Мальський [та інші.]. — К. : Знання, 2010. — 464 с.
4. Попов В. И. Современная дипломатия: теория и практика. Дипломатия-наука и искусство: курс лекций / В. И. Попов. — 2-е изд., доп. — М.: Международные отношения, 2003. — 576 с.
5. Право зовнішніх зносин. Збірник документів / Упорядники: Ю. В. Алданов, І. М. Забара, В. І. Резніченко. — К., 2003. — 784 с.

6. Сардачук П. Д. Дипломатичне. представництво: організація і форми роботи: Навчальний посібник / П. Д. Сардачук, О. П. Кулик. — 2-ге вид. — К., 2008. — 176 с.
7. Богучарский Е. М. Некоторые вопросы становления дипломатии арабских государств (вторая половина XX – начало XXI вв.) / Е. М. Богучарский // Мировая экономика и международные отношения. — 2009. — № 1. — С. 77-83.
8. Виноградов В. М. Дипломатия: люди и события. Из записок посла / В. М. Виноградов — М.: РОССПЭН, 1998. — 496 с.
9. Гуменюк Б. І. Основи дипломатичної та консульської служби / Б. І. Гуменюк. — К.: Либідь, 1998. — 244 с.
10. Віденська конвенція про дипломатичні зносини. 18 квітня 1961 р. [Електронний ресурс] // Інформаційно-довідковий бюлетень консульських зносин. — Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_048
11. Віденська конвенція про консульські зносини. 24 квітня 1963 р. [Електронний ресурс] // Інформаційно-довідковий бюлетень консульських зносин. — Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_047
12. Віденська конвенція про представництво держав у їх відносинах з міжнародними організаціями універсального характеру. 14 березня 1975 р. [Електронний ресурс] // Інформаційно-довідковий бюлетень консульських зносин. — Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_254
13. Веденєєв Д.В., Будков Д.В. Юність української дипломатії. Становлення зовнішньополітичної служби Української держави. 1917–1923 роки. Монографія. — К.: К.І.С., 2006. — Режим доступу: <http://www.bookland.com/download/8/83/83292/sample.pdf>